JAARVERSLAG 2016

Edward Schillebeeckx-leerstoel voor Theologie en Samenleving

VU VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM Faculteit der Godgeleerdheid

dominicaansstudiecentrum

De Nieuwe Liefde

Inhoud

1. Achtergrond 3
2. Curatorium 3
3. Nieuwe ontwikkelingen leerstoel in 2016 3
4. Onderzoek leerstoel 3
5. Onderwijs 4
6. Activiteiten leerstoel op de VU 4
7. Gasthoogleraarschap in Hamburg 5
8. Sixth Annual President's Interfaith and Community Service Campus Challenge 5
9. Jaarlijkse Schillebeeckx-avond in De Nieuwe Liefde 5
10. Boekpresentatie Tussen waarheid en wijsheid 6
11. Internationale functies 6
12. Begeleiding promovendi 6
13. Overige academische activiteiten 7
14. Publicaties/Papers/Conferenties 7
15. Lezingen en presentaties voor een breder publiek 9
16. Media 10
17. Vooruitblik 10

1. Achtergrond

Sinds 1 januari 2012 is de Edward Schillebeeckx-leerstoel voor Theologie en Samenleving gevestigd aan de faculteit Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit (VU) in Amsterdam. De leerstoel (0,4 fte) is een initiatief van het Dominicaans Studiecentrum voor Theologie en Samenleving (DSTS) en De Nieuwe Liefde (DNL). Doel van de leerstoel, op initiatief van DNL-oprichter Huub Oosterhuis vernoemd naar de dominicaanse theoloog Edward Schillebeeckx, is het verbinden van theologie en samenleving in de geest van Schillebeeckx. Daartoe reflecteert de leerstoelhouder op religieuze transformaties in de hedendaagse maatschappij. De leerstoel wordt bekleed door DSTS-directeur dr. Manuela Kalsky.

2. Curatorium

In het curatorium van de leerstoel hadden in het jaar 2016 zitting: prof.dr. Hijme Stoffels (VU), drs. Ida Overdijk (DNL), prof.dr. Ruard Ganzevoort (VU) en prof.dr. Peter Nissen (DSTS). Het curatorium kwam bijeen op 4 februari. Het jaarverslag 2015 werd besproken en er werd vooruitgekeken naar de activiteiten in 2016.

3. Nieuwe ontwikkelingen leerstoel in 2016

Het vergroten van de internationale academische zichtbaarheid van de leerstoel resulteerde in 2016 in een gasthoogleraarschap aan de Akademie der Weltreligionen van de Universität Hamburg. Gedurende het verblijf van Manuela Kalsky in Hamburg (april tot juli) stonden gezamenlijke onderzoekseminars, het geven van onderwijs en publieke optredens centraal (zie paragraaf 7).

Het netwerk op universitair gebied werd naast de contacten via de Akademie der Weltreligionen verder geïntensiveerd door in te gaan op uitnodigingen voor internationale lezingen en papers op universiteiten in Washington DC, Wroclaw, Oslo en Hannover (zie paragraaf 14).

Ook de interdisciplinaire connecties van de leerstoel binnen de Vrije Universiteit werden verder geïntensiveerd door samen met prof.dr. Thijl Sunier, hoogleraar Islam in Europese Gemeenschappen, ook in 2016 de module van twaalf colleges te geven voor de *honour students* van VU en UvA over ‘Religion, Identity and Conflict’. In het vervolg wordt nader ingegaan op deze en andere activiteiten van de leerstoelhouder in 2016.

4. Onderzoek leerstoel

In 2016 werd verder gewerkt aan het NWO-onderzoeksprogramma ‘Multiple Religious Belonging: Hermeneutical and empirical explorations of hybrid religiosity’ (december 2013 – december 2017). Door middel van conceptueel-hermeneutisch en empirisch onderzoek wordt het verschijnsel *multiple religious belonging* (mrb) in kaart gebracht. Leerstoelhouder Manuela Kalsky geeft samen met prof.dr. André van der Braak (hoogleraar boeddhistische filosofie in dialoog met andere levensbeschouwelijke tradities, Vrije Universiteit) leiding aan dit project. Gezamenlijk treden zij op als promotoren van de aan het onderzoeksprogramma verbonden promovendus, Daan Oostveen.

Op 22 maart vond de jaarlijkse bijeenkomst met de maatschappelijke partners van het onderzoeksprogramma plaats. Deze partners zijn DSTS/Nieuwwij, De Nieuwe Liefde (DNL), IKON/EO-tv, Dominicanenklooster Huissen en de Vereniging van Geestelijk Verzorgers (VGVZ). Er waren regelmatig bijeenkomsten van het onderzoeksteam, waar de vorderingen en plannen m.b.t. de verschillende onderdelen van het project werden besproken.

Manuela Kalsky verzorgde onderwijs over mrb tijdens haar gasthoogleraarschap aan de Akademie der Weltreligionen in Hamburg (zie paragraaf 7). Promovendus Daan Oostveen presenteerde daar zijn promotieonderzoek over mrb in een gastcollege.

De leerstoelhouder werd in 2016 benaderd om als gastredacteur op te treden voor een mrb-editie van het online tijdschrift *Open Theology* van wetenschappelijke uitgever De Gruyter. Zij nam de uitnodiging aan en André van der Braak werd als gastredacteur toegevoegd. Gezamenlijk selecteerden zij de auteurs voor dit themanummer. Inmiddels is de eerste reeks van artikelen gepubliceerd, onder meer van Daan Oostveen en dr. Joantine Berghuijs. In de loop van het voorjaar worden meer artikelen toegevoegd, waaronder ook die van de redacteuren van het tijdschrift. Zie voor de artikelen: https://www.degruyter.com/view/j/opth.2017.3.issue-1/issue-files/opth.2017.3.issue-1.xml

De leerstoelhouder gaf verder lezingen over het mrb-onderzoek in binnen- en buitenland, op wetenschappelijke conferenties en voor een breed publiek. Zij werkte aan verschillende artikelen over het onderwerp, die reeds in 2016 zijn verschenen of in 2017 nog moeten worden gepubliceerd (zie paragraaf 14).

In oktober 2016 begonnen de voorbereidingen voor het uitgeven van een ‘glossy’. Daarin worden de onderzoeksresultaten gepubliceerd van het mrb-onderzoek bij het DSTS en de VU. Deze publicatie zal uitgegeven worden door Amsterdam University Press.

5. Onderwijs

- Afronding en beoordeling stage Rosa van Bottenburg ism prof.dr. Maurits Berger, Universiteit Leiden.
- Collegereeks ‘Theologie des guten Lebens für alle aus transreligiöser Sicht’, samen met prof.dr. Ephraim Meir, Akademie der Weltreligionen, Universität Hamburg, april-juli.
- Collegereeks ‘Kulturelle und religiöse Vielfalt in Europa: Identitätsdiskurs, Social Media, Hybridisierung des Religiösen und die Konsequenzen für den interreligiösen Dialog’, Akademie der Weltreligionen, Universität Hamburg, mei-juli.
- Collegereeks ‘Religion, Identity and Conflict’, samen met prof.dr. Thijl Sunier, honoursprogramma VU en UvA, Vrije Universiteit, oktober-december.
- Gastcollege in de collegereeks ‘Global Religion, Local Diversity’ van prof.dr. Thijl Sunier, Vrije Universiteit, 24 november.

6. Activiteiten leerstoel op de VU

Onder leiding van de leerstoelhouder vond op 16 maart 2016 aan de Vrije Universiteit een symposium over ‘Levensbeschouwing & religie in het onderwijs van 2032’ plaats. Het voorbereidingsteam bestond uit vertegenwoordigers van de verschillende instanties, die dit evenement ook financieel mede mogelijk maakten: Faculteit Godgeleerdheid Vrije Universiteit, Hogeschool Windesheim, Arkade Cilon, VERUS -Vereniging voor katholiek en christelijk onderwijs in Nederland en de PThU Amsterdam. Bestuurders van het openbaar onderwijs (VOS/ABB - Anna Schipper) en het bijzondere onderwijs (VERUS - drs. Wim Kuiper) debatteerden met deskundigen uit wetenschap en praktijk onder het motto ‘Religie doet ertoe’ over de plaats van levensbeschouwelijk en religieus onderwijs in de toekomst. Vervolgens waren er zeven workshops waarin toekomstgerichte modellen van levensbeschouwelijke vorming werden gepresenteerd en besproken. De uitkomsten van het symposium werden aangeboden aan Platform Onderwijs2032.

Er waren zo'n tweehonderd betalende bezoekers bij dit evenement aanwezig. Voor meer informatie zie: http://www.godgeleerdheid.vu.nl/nl/onderzoek/religie-doet-ertoe/programma/index.aspx.

7. Gasthoogleraarschap in Hamburg

Gedurende het zomersemester 2016 bekleedde Manuela Kalsky een gasthoogleraarschap aan de Akademie der Weltreligionen van de universiteit van Hamburg. Daarin stonden onderzoek, onderwijs en publieke optredens centraal, waaronder een lezing in het Rathaus van Hamburg met aansluitende discussie met vertegenwoordigers uit politiek en wetenschap.
Een door de leerstoelhouder opgezette collegereeks over 'Theologie des guten Lebens für alle aus transreligiöser Sicht', in samenwerking met prof.dr. Ephraim Meir (Bar-Ilan University, Israël), viel in de categorie 'dialogisch onderwijs' en werd door studenten en betrokken docenten positief geëvalueerd. Aan het college werkten gasthoogleraren uit islam (prof.dr. Katajun Amirpur), boeddhisme (prof.dr. Sallie B. King) en hindoeïsme (prof.dr. Anantanand Rambachan) mee. Aan een gezamenlijke publicatie wordt gewerkt. De tweede collegereeks, 'Kulturelle und religiöse Vielfalt in Europa: Identitätsdiskurs, Social Media, Hybridisierung des Religiösen und die Konsequenzen für den interreligiösen Dialog', ging onder andere over het aan de Vrije Universiteit uitgevoerde NWO-onderzoek naar *multiple religious belonging*. Daan Oostveen, als promovendus verbonden aan dit onderzoeksprogramma, gaf een gastcollege in het kader van deze collegereeks.

Op de jaarlijkse *Fachtagung* van leerkrachten in de stad Hamburg op 24 mei hield de leerstoelhouder de hoofdlezing, waarin het mrb-onderzoek centraal stond. Er waren circa 150 leraren aanwezig.

Als lid van het Advisory Board van het internationale onderzoeksproject 'Religion and Dialogue in modern societies' van de universiteit Hamburg (zie: https://www.awr.uni-hamburg.de/forschung/redi-projekt.html) nam Manuela Kalsky tijdens haar gasthoogleraarschap deel aan de expertmeeting aan de University of Oslo, Oslo, 14-17 juni 2016. Zij maakte onderdeel uit van de onderzoeksgroep 'Dialogical Theology'.

8. Sixth Annual President's Interfaith and Community Service Campus Challenge

Op 22 en 23 september nam Manuela Kalsky op uitnodiging van de staf van de toenmalige Amerikaanse president Barack Obama deel aan de President's Interfaith and Community Service Campus Challenge, gehouden op Gallaudet University in Washington DC. Deze jaarlijkse conferentie werd in 2011 door Barack Obama in het leven geroepen. De leerstoelhouder presenteerde op deze conferentie haar onderzoek in relatie tot het websiteproject Nieuwwij.nl in twee *breakout sessions*: één over het leggen van verbindingen tussen niet-religieuze en religieuze *peace builders* en één over media- en communicatiestrategieën ter bestrijding van intolerantie. Ook maakte zij deel uit van het International Higher Education Interfaith Leadership Forum, georganiseerd door Georgetown University in Washington DC voorafgaand aan de Campus Challenge. Voor deze expertmeeting waren zestig deskundigen uit 31 landen uitgenodigd. Er werd kennis gedeeld op het gebied van interreligieuze samenwerking en een wereldwijd netwerk versterkt op het gebied van *peacebuilding* en *reconciliation*.

9. Jaarlijkse Schillebeeckx-avond in De Nieuwe Liefde

Op 7 november werd de jaarlijkse Schillebeeckx-lezing gehouden vanuit de Edward Schillebeeckx-leerstoel. Het thema was de relatie tussen christendom en racisme. Hoofdspreker was de Zuid-Afrikaanse dominee Mpho Tutu. Nadat zij had uitgelegd hoe kolonialisme en missiewerk hebben bijgedragen aan het racistische apartheidssysteem in

Zuid-Afrika, sprak zij over hoe verschillend witte en zwarte landgenoten na de afschaffing van de apartheid vergeving interpreteerden. Na afloop van haar lezing ging leerstoelhouder Manuela Kalsky met haar in gesprek.

Met het oog op de Nederlandse context en de 'Black Lives Matter'-beweging in de VS waren er bijdragen van Matthea Westerduin MA (PhD, VU theologie), ds Godian Ejiogu (pastoraal werker Amsterdam Zuid-Oost) en Hans van der Jagt MA (PhD VU, geschiedenis).
Dr. Janneke Stegeman trad vanuit De Nieuwe Liefde op als dagvoorzitter.

10. Boekpresentatie Tussen waarheid en wijsheid

In het najaar van 2016 verscheen onder redactie van André van der Braak en Manuela Kalsky het boek *Tussen waarheid en wijsheid. De waarheidsvraag in het licht van religieuze diversiteit* bij Amsterdam University Press. Het werd op 16 november bij SPUI25 te Amsterdam gepresenteerd, samen met een ander DSTS-boek in het kader van het mrb-onderzoek: *God, iets of niets?* van dr. Taede Smedes. Naast inleidingen op de twee boeken waren er reacties van publicist en filosoof dr. Ger Groot en van dr. Angela Roothaan, universitair docent praktische filosofie aan de faculteit der Geesteswetenschappen van de VU. De presentatie van de aansluitende paneldiscussie was in handen van NRC-journalist Clara van de Wiel. Het panel bestond uit dr. Ger Groot, dr. Angela Roothaan, prof.dr. André van der Braak, dr. Taede Smedes en leerstoelhouder prof.dr. Manuela Kalsky.

11. Internationale functies

- International Advisory Board van het onderzoeksproject 'Religion und Dialog', Akademie der Weltreligionen, Universität Hamburg. Samen met em. prof.dr. Paul Knitter (Union Theological Seminary, New York), prof.dr. Perry Schmidt-Leukel (Münster), prof.dr. Reinhold Bernhardt (Basel) en prof.dr. Volker Küster (Mainz).
- Vice-voorzitter bestuur European Project for Interreligious Learning (EPIL).

12. Begeleiding promovendi

Manuela Kalsky begeleidde in 2016 zes promovendi:

- Nora Asrami: *Identiteitsontwikkeling van jongvolwassen moslims in Nederland*.
  Promotor met als co-promotor dr. Alma Lanser-van der Velde.
- Daan Oostveen*: Hermeneutische aspecten van multiple religious belonging.*
  Promotor samen met prof.dr. André van der Braak.
- Adriana Balk: *Incest, godsbeelden en posttraumatische groei*.
  Promotor samen met prof.dr. Ruard Ganzevoort.
- Huub Purmer: *Meaning and Leadership in Emerging Communities*.
  Promotor samen met prof.dr. Joke van Saane en prof.dr. Maarten Verkerk (Maastricht/Eindhoven).
- Ghariba Loukouli: Muslim Families outside the Healthcare System: a Cross-Cultural Examination.
  Promotor samen met prof.dr. Hans Reinders.
- Sin Ai Kim: *Theological Analysis of Gender Discrimination among Korean Women Missionaries.*
  Promotor met als co-promotoren dr. Miranda Klaver en dr. Nicola Slee (Queens, Birmingham).

13. Overige academische activiteiten

Participatie aan VU-activiteiten

- Deelname aan vergaderingen hooglerarenberaad en afdelingsvergaderingen Beliefs and Practices.
- Bijdrage aan afscheid prof.dr. Hans Reinders, 11 februari.
- Deelname aan NOSTER-conferentie en lancering van de Netherlands Academy of Religion (NAR, KNAW), VU, 25 oktober

Curatoria

- Lid Curatorium bijzondere leerstoel Kerk in de context van de islam van prof.dr. B.J.G. Reitsma, Vrije Universiteit.
- Lid Curatorium bijzondere leerstoel Bijbelse theologie van prof.dr. J. Dubbink, Vrije Universiteit.

Benoemingscommissie

- Benoemingscommissie bijzondere leerstoel Feminist Practical Theology, The Queen's Foundation Birmingham/Vrije Universiteit.

Promotiecommissie

- Ruthanne SooHee Pierson Crapo, *The way of love: practising an Irigarayan ethic.* Promotie 17 februari 2016.

In de nu volgende paragrafen worden ook publicaties en activiteiten genoemd die thematisch met de leerstoel (0,4 fte) verband houden, maar mede in het kader van het werk van de leerstoelhouder op het DSTS (0,6 fte) tot stand zijn gekomen.

14. Publicaties/Papers/Conferenties

Boek, vakpublicatie

- Met André van der Braak (red.), Tussen waarheid en wijsheid. De waarheidsvraag in het licht van religieuze diversiteit. Amsterdam: Amsterdam University Press 2016.

Artikel in bundel, wetenschappelijk / niet gerefereerd

- 'Kommentar: Bausteine für eine dialogische Theologie', in: Katajun Amirpur, Thorsten Knauth, Carola Roloff, Wolfram Weisse (Hrsg.), *Perspektiven dialogischer Theologie. Offenheid in den Religionen und eine Hermeneutik des interreligiösen Dialogs*. Münster: Waxmann 2016, 335-343.
- 'Vertrauen schaffen in einer multikulturellen und multireligiösen Gesellschaft', in: Ursula Baatz, Gudrun Biffl, *Vertrauen in unsicheren Zeiten. Optionen für die Zukunft. Tagungsband zum Symposion Dürnstein 2016*. Krems: Edition Donau-Universität Krems 2016, 65-70.

Artikel in bundel, vakpublicatie

- 'Tussen waarheid en wijsheid', in: *Tussen waarheid en wijsheid. De waarheidsvraag in het licht van religieuze diversiteit*. Amsterdam: Amsterdam University Press 2016, 243-260.

Artikel in bundel, populariserend

- 'Een kerk die religieuze pelgrims omarmt', in: Jan Renkema, Leonie van Straaten (red.), *Kerk van de toekomst*. Amsterdam: Uitg. Sjibbolet 2016, 67-76.

Redactie tijdschrift, wetenschappelijk / gerefereerd

- Redacteur, met André van der Braak, *De Gruyter Open Theology, topical issue on multiple religious belonging* (verschijnt in voorjaar 2017 – eerste deel januari, tweede deel mei).

Artikel in tijdschrift, wetenschappelijk / gerefereerd

- Met Bart Mijland, 'Biocultureel pluralisme als toekomstperspectief. Van Happy Energy religie naar "Verbind de verschillen"', in: *Waardenwerk, Journal of Humanistic Studies* (2016) 66-67, 194-203.
- 'Flexible Believers in the Netherlands. A Paradigm Shift towards Transreligious Multiplicity', in: *De Gruyter Open Theology, topical issue on multiple religious belonging* (nog te verschijnen).
- Met Anke Liefbroer, André van der Braak, 'Multiple Religious Belonging among Visitors of Dominican Spiritual Centers in the Netherlands', in: *Journal of Contemporary Religion*, 2017 (nog te verschijnen).
- Met Joantine Berghuijs, Hans Schilderman, André vd Braak, 'Exploring Single and Multiple Religious Belonging', in: *Journal of Empirical Theology*, 2017 (nog te verschijnen).

Artikel in tijdschrift, vakpublicatie

- 'Religieuze flexibiliteit in Nederland', in: *Filosofie* 26 (2016) 6, 18-22.
- Met Joantine Berghuijs, Daan Oostveen, André van der Braak, 'Aspecten van belonging in multiple religious belonging', in: *Psyche & Geloof*, 2017 (nog te verschijnen).

Artikel in een dag- of weekblad

- '...want jullie zijn zelf vreemdelingen geweest in Egypte', in: *Friesch Dagblad*, 5 maart 2016, 24-26.

Internetartikel (bv blog)

- '… jullie zijn zelf vreemdelingen geweest in Egypte', 9 maart. http://www.nieuwwij.nl/verdieping/%EF%BB%BF-zelf-vreemdelingen-geweest-egypte/ (eerst verschenen als artikel in Friesch Dagblad, zie boven)
- 'Multiple religious affiliations and the future of protestantism', Conference Re-imagining Protestantisms: tent, temple and public square, PKN e.a. in samenwerking met Evangelische Akademie Wittenberg, Wittenberg, 16 april. http://cwmeurope.org/wp-content/uploads/2016/11/4-Kalsky-lecture.pdf
- 'De ramadan-gedachte van Manuela Kalsky'. Gepubliceerd op *Humanislam*, 22 juni. http://humanislam.com/2016/06/ramadan-gedachte-van-manuela-kalsky/.

Papers op internationale conferenties

- 'Vertrauen schaffen in einer multikulturellen und multireligiösen Gesellschaft: Das multimediale Website-Projekt Nieuwwij.nl in den Niederlanden', Symposium 'Vertrauen in unsicheren Zeiten. Optionen für die Zukunft', NFB, Dürnstein (Oostenrijk), 11-12 maart.
- 'Multiple religious affiliations and the future of protestantism', Conference Re-imagining Protestantisms: tent, temple and public square., PKN e.a. in samenwerking met Evangelische Akademie Wittenberg, Wittenberg, 16 april.
- Deelname expertmeeting Akademie der Weltregionen, onderzoeksgroep 'Dialogical Theology', University of Oslo, Oslo, 14-17 juni.

- Expertmeeting: Relatie tussen empirisch en hermeneutisch onderzoek (MRB-onderzoek) in relatie tot het ReDi-onderzoeksproject Akademie der Weltreligionen, Universiteit Hamburg, 6 juli.
- Co-referaat bij referaat Ulrich Engel, symposium 'Auf der Suche nach einem neuen WIR', Institut M.-Dominique Chenu /Philosophisch-Theologischen Hochschule Münster, Don Bosco Haus, Wenen, 14-16 september (afsluitend symposium van het onderzoeksprogramma 'Gemeinschaft und Individualisierung').
- *Breakout session* 'Building Stronger Links between Religious and Secular Peacebuilders', Gallaudet University, Washington DC, 22 september.
- *Breakout session* 'International Media and Communications Strategies to combat Intolerance', Sixth Annual President's Interfaith and Community Service Campus Challenge, Gallaudet University, Washington DC, 23 september.
- 'Multimedia, Multiple Religious Identity and Interreligious Dialogue', Herrenhausen Conference 'Religious Pluralisation - A Challenge for Modern Societies', Universität Hamburg/VolkswagenStiftung, Schloss Herrenhausen, Hannover, 6 oktober.

15. Lezingen en presentaties voor een breder publiek

- 'Flexibel geloven', lezing voor NPB-gemeente Wassenaar, 19 januari.
- Pitch bij vijfjarig jubileum De Nieuwe Liefde, Amsterdam, 11 februari.
- 'Flexibel geloven', lezing voor gemeente Vrijzinnigen Bennekom, 14 februari.
- Kloostertafelgesprek over 'Multireligieus zijn', Dominicanenklooster Huissen, 18 februari.
- Studieweekend 'MRB en rituelen' (met André van der Braak), Dominicanenklooster Huissen, 19-21 februari.
- 'Toekomst van vrijzinnigheid', lezing voor De Sprang, Vrijzinnigen Velp, Velp, 28 februari.
- Workshop 'start-ups in religieuze netwerken', lustrumconferentie 'Guide to the network society', VU, Amsterdam, 18 maart.
- 'Flexibel geloven − zingeving voorbij de grenzen van religies', lezing voor 'Wetenschap in de wijk', Amsterdam, 15 maart.
- *Keynote speech* 'Identität und interreligiöser Dialog' tijdens Fachtagung Religiöse Identität im Dialog, Akademie der Weltreligionen der Universität Hamburg/Pädagogisch-Theologischen Institut der Nordkirche /Landesinstitut für Lehrerbildung und Schulentwicklung, Hamburg, 24 mei.
- 'Die Suche nach einem "neuen Wir". Der interreligiöse Dialog als theologische und gesellschaftliche Herausforderung', hoofdlezing in reeks 'Religionen und Dialog in der Stadt Hamburg', Rathaus, Hamburg, 9 juni.
- Inleiding voor gespreksgroep met feministische theologen over de huidige situatie in Nederland en implicaties hiervan voor feministische theologie, Hamburg, 5 juli.
- Lezing en workshop over de interreligieuze dialoog in Nederland, Fundacja Dom Pokoju (Stichting Huis van de Vrede), Wroclaw (Polen), 18 oktober.
- Workshop 'Gelovig christen in een post-christelijke Nederlandse samenleving' op Relibazaar 'Toekomst van een illusie?', Mariënburgvereniging, Utrecht, 29 oktober.
- Deelname aan panel bij boekpresentatie *God: iets of niets?* en *Tussen waarheid en wijsheid*, SPUI25, Amsterdam, 16 november.
- Lezing op symposium VOS/ABB, Amersfoort, 23 november.
- 'Flexibel geloven in complexe tijden', lezing bij Nationale Leiderschapsleergang, Comenius Leergang, Groot Warnsborn, Arnhem, 25 november.
- Lezing bij boekpresentatie Caleidoscopia. Spelen met diversiteit, theorie, praktijk en ervaring, Hogeschool van Amsterdam, 25 november.

16. Media

Interviews: Theologisch Elftal Trouw

- 'Heb de vreemdeling lief, of je wilt of niet', Theologisch Elftal, *Trouw*, 22 januari.
- 'Allemaal zzp'ers in het geloof', Theologisch Elftal, *Trouw*, 18 maart.
- 'Oordeel niet te snel over Erdogan', Theologisch Elftal, *Trouw*, 27 mei.
- 'Glossy Katja Schuurman, De Dood', Theologisch Elftal, *Trouw*, 10 november.

Interviews

- 'Manuela Kalsky: maatschappelijk partner en onderzoeker tegelijk'. Portret in 'Religie in de moderne samenleving', in: *Nieuwsbrief NWO*, juni 2016. http://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/programmas/religie+in+de+moderne+samenleving/nieuwsbrief/manuela+kalsky+maatschappelijk+partner+en+onderzoeker+tegelijk
- 'We moeten onze eigen vooroordelen en angsten onder ogen zien', interview op Nieuwwij.nl, 16 september. http://www.nieuwwij.nl/interview/manuela-kalsky-eigen-vooroordelen-en-angsten/
- 'A Discussion with Manuela Kalsky, Vrije Universiteit'. Interview in het kader van het International Higher Education Interfaith Leadership Forum, Berkley Center, Georgetown University, Washington DC, 19 september 2016. https://berkleycenter.georgetown.edu/interviews/a-discussion-with-manuela-kalsky-vrije-universiteit
- 'Praat over je geloof, ook op je werk', in: *Ad Valvas*, 23 november. http://www.advalvas.vu.nl/nieuws/%E2%80%98praat-over-je-geloof-ook-op-je-werk%E2%80%99

Televisie

- Gesprek met Rik Torfs (Universiteit Leuven), *De Nieuwe Wereld*, EO, [27 maart].
- Medewerking als expert aan RTL4-programma *Married at first sight* (serie uitzendingen in 2017).
- Te gast in *Het Vermoeden*, EO, 6 november, https://www.facebook.com/hetvermoedentv/.

Nominaties

- Genomineerd voor Viva400 Award in de categorie 'Knappe koppen'.

17. Vooruitblik

Vanuit de leerstoel wordt aan de glossy MIX gewerkt, die op 23 mei 2017 in De Nieuwe Liefde wordt gepresenteerd tijdens het daarbij behorende programma 'De mix en match van religie vandaag'. Tijdens de bijeenkomst en in de glossy wordt het thema 'multireligiositeit' nader belicht met als doel de resultaten van het NWO-onderzoeksprogramma naar *multiple religious belonging* en die van het gelijknamige onderzoek op het Dominicaans Studiecentrum onder een breder publiek bekend te maken. Het tijdschrift wordt uitgegeven door Amsterdam University Press.

Met de presentatie van de glossy MIX en het programma in De Nieuwe Liefde wordt het DSTS-onderzoeksprogramma 'Meervoudige religieuze binding als toekomstperspectief voor religie in Nederland?' afgerond. Na de zomervakantie gaat het nieuwe DSTS-onderzoeksprogramma van start onder de titel 'Theologie van het goede leven voor allen: bijdragen vanuit dominicaans en transreligieus perspectief'.

In het najaar 2017 dient ook het NWO-onderzoeksprogramma ‘Multiple religious belonging: hermeneutical and empirical explorations of hybrid religiosity’ te worden afgerond. De onderzoeksleiders werken in 2017 aan een monografie met daarin een overzicht van de onderzoeksresultaten.

Wat betreft het onderwijs zal de leerstoelhouder in het najaar een college over interreligieuze dialoog samen met prof. dr. André van der Braak verzorgen en in december de module voor de *honours course* voor studenten van de Vrije Universiteit en de Universiteit van Amsterdam samen met prof. dr. Thijl Sunier.